

УДК 336.67

Л. А. Костирко,д. е. н., професор, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, Україна
ORCID ID: 0000-0002-3447-2343**Т. В. Соломатіна,**к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи,
Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, Україна
ORCID ID: 0000-0002-1949-3277

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.23.54

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

L. Kostyrko,

Doctor of Economics Professor, V. Dahl East-ukrainian national University, Ukraine

T. Solomatina,PhD in Economics, Docent, Associate Professor of the Department
of Finance and Banking, V. Dahl East-Ukrainian national University, Ukraine

FINANCIAL STRATEGY FOR DEVELOPING THE ECONOMIC POTENTIAL OF ECONOMIC ENTITIES OF THE AGRICULTURAL SECTOR

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні основи і практичні аспекти визначення ролі фінансової стратегії в розвитку майнового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, офіційні дані Державної служби статистики України. Під час проведення дослідження для оцінки фінансово-економічних показників використано методи кореляційно-регресійного, трендового аналізу, методи групування, коефіцієнтів, середніх величин. Метою статті є визначення шляхів підвищення ролі фінансової стратегії у розвитку майнового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки.

Основний науковий результат дослідження полягає у визначенні статичних і динамічних оцінок порівняльного майнового потенціалу суб'єктів господарювання національної економіки і аграрного сектора економіки. З позицій динаміки — істотне скорочення вартості майна і виробничого потенціалу в сільському, лісовому та рибному господарстві на фоні його нарощування в економіці загалом. У статичному аспекті спільними ознаками є: позитивами — висока частка вартості основних засобів, негативами — превалювання дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів. Перевагами аграрного сектора економіки є: більша забезпеченість матеріальними оборотними активами і менший рівень зносу основних засобів. Плюсами структури майна у національній економіці загалом є: вища частка поточних фінансових інвестицій, які можна використовувати для регулювання ліквідності підприємства. Таким чином, для суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки можна рекомендувати стратегію подолання спаду майнового потенціалу та структурних зрушень на користь зростання частки виробничих активів, у т.ч. спеціфічних, та грошової ліквідності.

The subject of the research is theoretical principles, methodological bases and practical aspects of determining the role of financial strategy in the development of property potential of economic entities in the agricultural sector of the economy. The methodological and informational basis of the work are scientific works, periodicals, Internet resources, official data of the State Statistics Service of Ukraine. During the study, the methods of correlation-regression, trend analysis, methods of grouping, coefficients, average values were used to evaluate financial and economic indicators. The purpose of the article is to identify ways to enhance the role of financial strategy in the development of property potential of economic entities in the agricultural sector.

The main scientific result of the study is to determine the static and dynamic estimates of the comparative property potential of economic entities of the national economy and the agricultural sector of the economy. From the standpoint of dynamics — a significant reduction in property values and production potential in agriculture, forestry and fisheries, against the background of its growth in the economy as a whole. In the static aspect, the common features are: positives — a high proportion of the value of fixed assets, negatives — the prevalence of accounts receivable in the structure of current assets. The advantages of the agricultural sector of the economy are: greater availability of tangible current assets and less wear and tear on fixed assets. The advantages of the property structure in the national economy as a whole are: the higher proportion of current financial investments that can be used to regulate the liquidity of the enterprise. Thus, for economic entities in the agricultural sector, a strategy to overcome the decline in property potential and structural shifts in favor of increasing the share of productive assets can be recommended. specific, and monetary liquidity.

Ключові слова: фінансова стратегія, майновий потенціал, розвиток, суб'єкти господарювання, аграрний сектор, економіка.

Key words: financial strategy, property potential, development, economic entities, agrarian sector, economy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток майнового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки є запорукою його фінансової стійкості в довгостроковому періоді і потребує реалізації стратегічного підходу.

Майно аграрного підприємства, представлене земельними ресурсами, необоротними і оборотними активами, забезпечує його конкурентоспроможність у ринковій економіці і ефективний розвиток шляхом безперервності виробничого та збутового процесів [1, с. 78]. Вартість майна, його склад і структура, джерела формування безпосередньо впливають на ділову активність та фінансовий стан сільськогосподарських підприємств. Їх галузева специфіка визначає особливості фінансового управління майновими об'єктами, представленими земельними ділянками сільськогосподарського призначення, довгостроковими і поточними біологічними активами, які доцільно формалізувати в фінансовій політиці суб'єктів господарювання. Нестійкість внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування аграрних підприємств потребує імплементації стратегічних форм, методів, принципів та інструментів управління їх фінансовим потенціалом та його майновим забезпеченням.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Проблеми розробки і реалізації фінансової стратегії розвитку майнового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки знаходяться у центрі уваги багатьох учених. Зокрема Брик М. обговорює застосування на практиці методики оцінки та визначення фінансових результатів сільськогосподарської діяльності [2, с. 57]. Питання оцінки і класифікації окремих складових майнового потенціалу для потреб аграрних підприємств, зокрема нематеріальних активів, оборотних засобів досліджуються Близнюк О.В. [3, с. 65], Стояною-Коваль С.С., Стояною О.М. [4, с. 103]. В основу класифікації оборотних активів підприємств аграрного сектору Артеменко В. О. покладено зовнішні фактори (податкову та грошово-кредитну політики держави, інфляційні процеси та митне регулювання), а також внутрішні чинники (фінансові, організаційні, технологічні, маркетингові) [5, с. 21]. Погоджуємося з Нога Д.Г., Худяковою Г.О., що потреба у ефективному використанні майна зумовлена постійним збільшенням абсолютно-

Таблиця 1. Динаміка і структура майна у національній економіці та сільському, лісовому та рибному господарстві

Дата	Необоротні активи			Оборотні активи			Необоротні активи та групи вибуття			Активи - разом		
	млн грн	структура, %	темперосту, коеф.	млн грн	структура, %	темперосту, коеф.	млн грн	структура, %	темперосту, коеф.	млн грн	структура, %	темперосту, коеф.
усього – національне господарство												
01.01.2013	2467526,3	46,07	1,00	2886103,9	53,88	1,00	2832,7	0,05	1	5356463	100	1,00
01.01.2014	2639813,2	46,21	1,07	3069041,5	53,73	1,06	3420,1	0,06	1,21	5712275	100	1,07
01.01.2015	3027708	49,96	1,23	3028941,8	49,98	1,05	3670	0,06	1,30	6060320	100	1,13
01.01.2016	3960148,9	49,05	1,60	4108602,7	50,89	1,42	5031,8	0,06	1,78	8073783	100	1,51
01.01.2017	4138337,1	46,62	1,68	4732549,4	53,31	1,64	6193,3	0,07	2,19	8877080	100	1,66
01.01.2018	4303282,8	43,2	1,74	5650817,4	56,72	1,96	7678,9	0,08	2,71	9961779	100	1,86
01.01.2019	3211197,9	48,92	1,30	3349055,1	51,02	1,16	4072	0,06	1,44	6564325	100	1,23
30.06.2019	3292037,7	49,22	1,33	3393094,6	50,73	1,18	3949,3	0,06	1,39	6689082	100	1,25
сільське, лісове та рибне господарство												
01.01.2013	101200,2	36,62	1,00	175091,8	63,36	1,00	56,7	0,021	1,00	276348,7	100	1,00
01.01.2014	117942,3	37,67	1,17	195021,3	62,29	1,11	133,2	0,043	2,35	313096,8	100	1,13
01.01.2015	112152,4	29,99	1,11	261814,7	70	1,50	52,1	0,014	0,92	374019,2	100	1,35
01.01.2016	171147	24,95	1,69	514624,6	75,04	2,94	73,3	0,011	1,29	685844,9	100	2,48
01.01.2017	213401,3	27,83	2,11	553429	72,16	3,16	76,4	0,01	1,35	766906,7	100	2,78
01.01.2018	272513,7	29,89	2,69	639025,2	70,1	3,65	75,2	0,008	1,33	911614,1	100	3,30
01.01.2019	3739,1	30,5	0,04	8507,2	69,39	0,05	13,1	0,107	0,23	12259,4	100	0,04
30.06.2019	4511,7	33,28	0,04	9029,5	66,61	0,05	14	0,103	0,25	13555,2	100	0,05
питома вага, %												
01.01.2013	4,10	-	-	6,07	-	-	2,00	-	-	5,16	-	-
30.06.2019	0,14	-	-	0,27	-	-	0,35	-	-	0,20	-	-
зміна	-3,96	-	-	-5,80	-	-	-1,65	-	-	-4,96	-	-

Джерело: власні розрахунки.

го споживання сировини та матеріалів у сільськогосподарському виробництві [6, с. 104], необхідністю раціонального дотримання співвідношення між основними і оборотними активами [7, с. 275], яке досягається, поміж іншим, нормуванням останніх. Оптимізація розміру оборотних активів проводиться виходячи з таких передумов: по-перше, він має бути достатнім для забезпечення безперебійного фінансування планових витрат, необхідних для процесу виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, здійснення у встановлені строки розрахунків з контрагентами; по-друге, він має унеможливити зайве відволікання фінансових ресурсів у виробничі запаси, їх фактичне заморожування тощо [8, с. 191].

Цілком справедливо, що Назаренко О.В. акцентує увагу на вагомому значенні у сучасних турбулентних умовах розвитку економіки питання включення земельної складової до балансової вартості необоротних активів для прийняття ефективних управлінських рішень, формування повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності сучасного аграрного підприємства [9, с. 44]. Як зазначають Лемішко О.О. [10], Нечитайло В.В. [11], Тараненко А.С. [12] запорукою ефективності "аграрної реформи" є: створення повноцінного ринку земель сіль-

ськогосподарського призначення, забезпечення захисту прав на майнові і земельні паї членів аграрних підприємств з участю сільськогосподарської дорадчої служби.

Поділяємо точку зору Косової Т.Д., Стеблянка І.О. [13], що розробка фінансової політики в аграрному секторі економіки в умовах євроінтеграції має виходити з вимог забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, їх інвестиційної привабливості тощо. У зазначеному контексті потребує удосконалення методичний підхід до розробки і реалізації фінансової стратегії розвитку майнового потенціалу сільськогосподарських товаровиробників.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення шляхів підвищення ролі фінансової стратегії у розвитку майнового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Ефективність управління майновим потенціалом уособлюється в показниках ділової активності, ринкової вартості аграрних

Таблиця 2. Динаміка і структура оборотних активів у національній економіці та сільському, лісовому та рибному господарстві

Код за КВЕД-2010	Оборотні активи – усього		у тому числі								
			запаси			поточні біологічні активи			дебіторська заборгованість		
	млн грн	структура, %	млн грн	структура, %	темپ росту, коеф.	млн грн	структура, %	темп росту, коеф.	млн грн	структура, %	темп росту, коеф.
Усього											
01.01.2013	2886103,9	100	661686	22,93	1,00	13275,4	0,46	1,00	1660985	57,55	1,00
01.01.2014	3069041,5	100	683588	22,27	1,03	13226,7	0,43	1,00	1778104	57,94	1,07
01.01.2015	3028941,8	100	629854	20,79	1,00	13246,3	0,44	1,00	1798122	59,36	1,00
01.01.2016	4108602,7	100	850835	20,71	1,35	15782,4	0,38	1,19	2517204	61,27	1,40
01.01.2017	4732549,4	100	1049362	22,17	1,00	18874,4	0,40	1,00	2926240	61,83	1,00
01.01.2018	5650817,4	100	1294620	22,91	1,23	21488,7	0,38	1,14	3459248	61,22	1,18
Середнє	3912676	100	861657	21,96	1,10	15982,32	0,42	1,055	2356651	59,86	1,11
сільське, лісове та рибне господарство											
01.01.2013	175091,8	100	59786,9	34,15	1,00	11737,9	6,70	1,00	86979,5	49,68	1,00
01.01.2014	195021,3	100	66754,2	34,23	1,12	11873,7	6,09	1,01	98290,2	50,40	1,13
01.01.2015	261814,7	100	84446,4	32,25	1,00	11855,4	4,53	1,00	146524	55,96	1,00
01.01.2016	514624,6	100	114925	22,33	1,36	14259	2,77	1,20	342783	66,61	2,34
01.01.2017	553429	100	157133	28,39	1,00	16183,9	2,92	1,00	331508	59,90	1,00
01.01.2018	639025,2	100	203408	31,83	1,29	18448,5	2,89	1,14	365704	57,23	1,10
Середнє	389834,4	100	114408,92	30,53	1,13	14059,73	4,32	1,06	228631	56,63	1,26

Джерело: власні розрахунки.

Продовження табл. 2.

Дата	у тому числі											
	поточні фінансові інвестиції			грошові кошти			витрати майбутніх періодів			інші оборотні активи		
	млн грн	структура, %	темپ росту, коеф.	млн грн	структура, %	темп росту, коеф.	млн грн	структура, %	темп росту, коеф.	млн грн	структура, %	темп росту, коеф.
усього – національне господарство												
01.01.2013	247799	10,04	1,00	190482,7	7,72	1,00	37836,2	1,53	1,00	74039,6	3,00	1,00
01.01.2014	256432	9,71	1,03	207799	7,87	1,09	44776,1	1,70	1,18	85115,8	3,22	1,15
01.01.2015	214719	7,09	1,00	239087,2	7,90	1,00	57359,8	1,89	1,00	76554,3	2,53	1,00
01.01.2016	225270	5,69	1,05	301587,2	7,62	1,26	82562,2	2,08	1,44	115362	2,91	1,51
01.01.2017	164518	3,98	1,00	336614,8	8,13	1,00	88663,1	2,14	1,00	148277	3,58	1,00
01.01.2018	167441	3,89	1,02	365615,9	8,50	1,09	87395	2,03	0,99	255009	5,93	1,72
Середнє	212697	6,73	1,02	273531,1	7,96	1,07	66432,1	1,90	1,10	125726,3	3,53	1,23
сільське, лісове та рибне господарство												
01.01.2013	1520,1	1,50	1,00	9169,1	9,06	1,00	1748,7	1,73	1,00	4149,6	4,10	1,00
01.01.2014	1330,5	1,13	0,88	9885,4	8,38	1,08	1863,3	1,58	1,07	5024,1	4,26	1,21
01.01.2015	1108,7	0,99	1,00	9361	8,35	1,00	2153,5	1,92	1,00	6366,1	5,68	1,00
01.01.2016	1396,4	0,82	1,26	16770,9	9,80	1,79	4540,4	2,65	2,11	19950,5	11,66	3,13
01.01.2017	2026,2	0,95	1,00	19437,9	9,11	1,00	5882,9	2,76	1,00	21256,6	9,96	1,00
01.01.2018	2160,9	0,79	1,07	20093,6	7,37	1,03	6794,8	2,49	1,16	22415,5	8,23	1,05
Середнє	1590,5	1,03	1,04	14119,7	8,68	1,15	3830,6	2,19	1,22	13193,7	7,32	1,40

Джерело: власні розрахунки.

формувань, пропорціях і ознаках стійкості їх економічного зростання [14, с. 44]. Оціночними показниками розробки і реалізації фінансової стратегії в частині розвитку майнового потенціалу є: оборотність (в днях і кількості оборотів) сукупних активів та їх складових — необоротних і оборотних активів. Подальша деталізація залежно від потреб стратегічного управління потребує розрахунку тривалості обороту окремих елементів активів — нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів, основних засобів, матеріальних оборотних активів (виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, товарів), поточних

біологічних активів, дебіторської заборгованості тощо.

Структура майнового потенціалу національної економіки загалом і сільського, лісового та рибного господарства суттєво різняться. Протягом 2013—2019 рр. частка необоротних активів у національній економіці зросла з 46,07% до 49,22%, а по сільському, лісовому та рибному господарству — скоротилася з 36,62% до 33,28% (табл. 1). Протягом аналізованого періоду питома вага оборотних активів у цілому по економіці зменшилася з 53,88% до 50,73%, а по сільському, лісовому та рибному господарству — збільшилася з 63,36% до 66,61%.

Необоротні активи та групи вибуття у цілому по національній економіці займають у структурі активів не більше 0,05%—0,06%, а в аграрному секторі економіки — спостерігається їх зростання із 0,021% до 0,103%. Оцінюючи динаміку майна суб'єктів господарювання національної економіки, слід визнати, що протягом 2014—2017 рр. спостерігалася стійке зростання необоротних і оборотних активів, про що свідчать базисні індекси — відповідно 1,74 і 1,96, протягом 2018—1 півріччя 2019 рр. мав місце зворотний процес. Проте на кінець аналізованого періоду порівняно з його початком вартість необоротних активів зросла на 33%, а оборотних — на 18%.

У сільському, лісовому та рибному господарстві темпи збільшення активів протягом 2013—2017 рр. перевищували загальні по національній економіці і становили — по необоротним активам 2,69 разів, по оборотним — 3,65 разів. Проте у 2018 р. відбулося їх різке скорочення.

Таким чином, динаміка майна загалом у національній економіці і аграрному секторі економіки описується векторами з різним напрямом і модулем — відповідно (+0,25) і (-0,95).

На початок 2013 р. частка сільського, лісового та рибного господарства у формуванні майна національної економіки становила 5,16%, у т.ч. по необоротним активам — 4,1%, по оборотним — 6,07%. На кінець 2019 р. зазначена питома вага не перевищувала навіть 0,5%.

Основною статтею оборотних активів є дебіторська заборгованість — її частка по національній економіці протягом аналізованого періоду 2013—2017 рр. зросла із 57,55% до 61,22%, а по сільському, лісовому та рибному господарству — висхідний тренд мав місце протягом 2013—2015 рр. — із 49,68% до 66,61%, до кінця 2017 р. мало місце її скорочення до 57,23% (табл. 2). Приріст абсолютного розміру дебіторської заборгованості по національній економіці (18%) перевищував аналогічний показник по аграрному сектору (10%). Середня частка дебіторської заборгованості по національній економіці становить 59,86%, по сільському, лісовому та рибному господарству — 56,63%.

Другою за значущістю статтею оборотних активів є запаси: їх частка у національній економіці коливалася на рівні 21%—23%, у сільському, лісовому та рибному господарстві —

скоротилася із 34,15% до 31,83% з мінімальним значенням наприкінці 2015 р. — 22,33%. Питома вага матеріальних оборотних активів в аграрному секторі економіки майже на третину перевищує зазначений показник у економіці загалом. Середня частка запасів по національній економіці становить 21,96%, по сільському, лісовому та рибному господарству — 30,53%.

Специфічність оборотних активів підприємств аграрного сектора економіки представлена поточними біологічними активами, частка яких скоротилася з 6,7% до 2,89%, а абсолютний приріст склав 14%. Поточними є біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі. Поточні біологічні активи присутні і в балансах підприємств національної економіки, протягом 2013—2017 рр. їх частка лише 0,42%, а по аграрному сектору економіки — 4,32%.

На початок 2013 р. частка поточних фінансових інвестицій у балансах суб'єктів національної економіки складала 10,04%, до кінця 2017 р. вона скоротилася до 3,89%. По аграрному сектору протягом аналізованого періоду вона становила близько 1,0% і була відносно стабільною. Середня частка поточних фінансових інвестицій по національній економіці (6,73%) значно перевищує аналогічний показник по аграрному сектору економіки (1,03%).

Грошова ліквідність суб'єктів господарювання в національній економіці зросла із 7,72% до 8,5%, а в аграрному секторі — скоротилася із 9,06% до 7,37%. Середня частка грошових коштів по національній економіці (7,96%) менше аналогічного показника по аграрному сектору економіки (8,68%).

Приблизно на одному рівні знаходяться витрати майбутніх періодів — 1,5%—2,5%, інші оборотні активи — 1,0%—1,5%. Середні показники становлять відповідно 1,1% і 1,22%. Протягом 2013—2017 рр. середня частка інших оборотних активів по сільському, лісовому та рибному господарству (7,32%) понад вдвічі перевищує аналогічний показник по національній економіці загалом (3,58%).

У структурі необоротних активів середня частка залишкової вартості основних засобів по сільському, лісовому та рибному господарству (69,62%) незначно перевищує аналогічний показник по національній економіці

Таблиця 3. Динаміка і структура необоротних активів у національній економіці та сільському, лісовому та рибному господарстві

Дата	Необоротні активи – усього		У тому числі									
			Основні засоби та нематеріальні активи				Інвестиційна нерухомість залишкова вартість		Довгострокові біологічні активи залишкова вартість		Незавершені капітальні інвестиції	
			залишкова вартість		знос							
	млн грн	структура, %	млн грн	структура, %	млн грн	структура, %	млн грн	структура, %	млн грн	структура, %	млн грн	структура, %
	усього – національне господарство											
01.01.2013	2467526	100	1648287,5	66,80	6364992	79,43	31704,8	1,28	7009,9	0,28	261968	10,62
01.01.2014	2639813	100	1750945,8	66,33	7837608,8	81,74	32432,6	1,23	8583,5	0,33	270042	10,23
01.01.2015	3027708	100	1809970,4	59,78	12003953,2	86,90	43667,7	1,44	7105,1	0,23	248091	8,19
01.01.2016	3960149	100	2661539,5	67,21	4598432,6	63,34	47840,3	1,21	8421,6	0,21	271716	6,86
01.01.2017	4138337	100	2682986	64,83	3578883,2	57,15	48727,6	1,18	9612,4	0,23	322947	7,80
01.01.2018	4303283	100	2769964,2	64,37	3887643,5	58,39	52713,2	1,22	10936,4	0,25	389531	9,05
Середнє	3422803	100	2220615,6	64,89	6378585,6	71,16	42847,7	1,26	8611,5	0,26	294049,2	8,79
	сільське, лісове та рибне господарство											
01.01.2013	101200	100	75481,3	74,59	44310,8	36,99	28,6	0,03	6525,8	6,45	8576,3	8,47
01.01.2014	117942	100	83950	71,18	52395,8	38,43	25,8	0,02	7685,3	6,52	9018,7	7,65
01.01.2015	112152	100	85247,1	76,01	61172,5	41,78	5,2	0,00	6804	6,07	7569,9	6,75
01.01.2016	171147	100	106332,6	62,13	78332,8	42,42	7,7	0,00	8099,7	4,73	10254,8	5,99
01.01.2017	213401	100	141341,9	66,23	91386,9	39,27	5,9	0,00	9019,5	4,23	12947	6,07
01.01.2018	272514	100	184137,9	67,57	112341,9	37,89	44,5	0,02	10472,5	3,84	18134,4	6,65
Середнє	164726	100	112748,5	69,62	73323,5	39,46	19,62	0,01	8101,1	5,31	11083,5	6,93

Джерело: власні розрахунки.

(64,89%), схожим є також тренд — скорочення протягом 2013—2017 рр. — відповідно із 66,8% із 64,37%, а також — із 74,59% до 67,57% (табл. 3). Знос основних засобів суб'єктів господарювання по національній економіці (у середньому 71,16%) майже у 1,5 рази перевищує аналогічний показник по аграрному сектору економіки (39,46%). Тренди показника в часі різняться: по економіці загалом має місце скорочення — із 79,43% до 58,39%, по сільському, лісовому, рибному господарству — зростання протягом 2013—2015 рр. із 36,99% до 42,42% із подальшим скороченням до 37,89%, що незначно перевищує показник станом на початок аналізованого періоду.

Третью за значущістю статтею необоротних активів є незавершені капітальні інвестиції — їх середнє значення протягом 2013—2017 рр. складо по національній економіці 8,79% (низхідний тренд із 10,62% до 6,86% станом на 01.01.2016 із подальшим зростанням до 9,05%), по аграрному сектору економіки — 6,93% із чітко вираженою тенденцією до скорочення протягом 2013—2016 рр. — із 8,47% до 5,99% і незначним зростанням до 6,07% у 2017 р.

У тваринництві довгостроковими біологічними активами можуть бути: основне ста-

до овець, великої рогатої худоби, свиней; поточними біологічними активами — тварини на вирощуванні і відгодівлі, риба, доросла птиця, сім'ї бджіл [15]. Довгострокові біологічні активи рослинництва можуть бути представлені виноградниками, садами, лісовими масивами, поточні — зерновими, овочевими, технічними, кормовими культурами, розсадниками. Частка довгострокових біологічних активів у середньому становила протягом 2013—2017 рр. 5,31%. Рівень показника сформував низхідний тренд із 6,45% до 3,84%, що віддзеркалює зменшення виробничого потенціалу тваринництва і рослинництва. Цілком зрозуміло, що по національній економіці загалом питома вага довгострокових біологічних активів є незначною (0,26%).

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Основний науковий результат дослідження полягає у визначенні статичних і динамічних оцінок порівняльного майнового потенціалу суб'єктів господарювання національної економіки і аграрного сектора економіки. З позицій

динаміки — істотне скорочення вартості майна і виробничого потенціалу в сільському, лісовому та рибному господарстві на фоні його нарощування в економіці загалом. У статичному аспекті спільними ознаками є: позитивами — висока частка вартості основних засобів, негативами — превалювання дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів. Перевагами аграрного сектора економіки є: більша забезпеченість матеріальними оборотними активами і менший рівень зносу основних засобів. Плюсами структури майна у національній економіці загалом є: вища частка поточних фінансових інвестицій, які можна використовувати для регулювання ліквідності підприємства. Таким чином, для суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки можна рекомендувати стратегію подолання спаду майнового потенціалу та структурних зрушень на користь зростання частки виробничих активів, у т.ч. специфічних, та грошової ліквідності.

Метою подальших досліджень є фінансова діагностика капіталізації суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки та визначення чинників, що впливають на неї в довго- і короткостроковому аспекті.

Література:

1. Василішин С.І., Бабицька О.О. Методичні підходи до управління оборотними активами аграрних підприємств. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2017. № 4. С. 74—84.
2. Брик М. Оцінка біологічних активів та особливості визначення фінансового результату аграрних підприємств регіону. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2017. Вип. 22. С. 56—60.
3. Близнюк О.В. Складові обліку деяких нематеріальних активів при інноваційній діяльності аграрних підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 8. С. 63—66.
4. Стоянова-Коваль С.С., Стоянова О.М. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10 (2). С. 100—105.
5. Артеменко В.О. Характеристика чинників впливу на ефективність функціонування оборотних активів підприємств аграрного сектору. Фінансовий простір. 2014. № 1. С. 19—24.

6. Нога Д.Г. Кругообіг оборотних активів аграрних підприємств та ефективність їх використання в сучасних умовах господарювання. Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки. 2013. Вип. 23. С. 103—107.

7. Худякова Г.О. Рациональне співвідношення основних та оборотних активів аграрних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2013. № 3 (2). С. 273—276.

8. Худякова Г.О. Аналіз та оптимізація структури оборотних активів аграрних підприємств. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2013. Вип. 12. С. 187—194.

9. Назаренко О.В. Земельна складова необоротних активів аграрного підприємства: вітчизняний та зарубіжний підхід. Економіка та держава. 2017. № 3. С. 43—46.

10. Лемішко О.О. Земельний капітал як об'єкт фінансової політики в аграрному секторі економіки. Агросвіт. 2019. № 8. С. 19—25.

11. Нечитайло В.В. Аграрна реформа в Україні наприкінці ХХ — початку ХХІ століття: земельні активи і прорахунки. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. 2018. Т. 28. С. 411—419.

12. Тараненко Л.С. Про проблеми захисту прав на майнові і земельні паї членів аграрних підприємств з участю сільськогосподарської дорадчої служби. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2011. № 1. С. 71—74.

13. Косова Т.Д., Стеблянка І.О. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: євроінтеграційний аспект. Молодий вчений. 2019. № 4 (68). С. 178—181.

14. Череп О.Г., Глушенко Ю.М. Управління діловою активністю аграрно-промислових підприємств. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2018. № 4. С. 41—46.

15. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи": Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>

References:

1. Vasylishyn, S. I. and Babyc'ka, O. O. (2017). "Methodical approaches to management of circulating assets of agricultural enterprises", Visnyk HNAU. Serija: Ekonomichni nauky, vol. 4, pp. 74—84.

2. Bryk, M. (2107), "Assessment of biological assets and peculiarities of determining the financial result of agricultural enterprises in the region", Regional'ni aspekty rozvytku produktyvnyh syl Ukrai'ny, vol. 22, pp. 56—60.

3. Blyznjuk, O. V. (2014), "Components of accounting of some intangible assets in the innovation activity of agricultural enterprises", Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukrai'ni, vol. 8, pp. 63—66.

4. Stojanova-Koval', S. S. and Stojanova, O. M. (2016), "Current assets of agricultural enterprises: economic nature and scientific and methodological approaches to the specifics of their classification", Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo nacional'nogo universytetu. Serija: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo, vol. 10 (2), pp. 100—105.

5. Artemenko, V. O. (2014), "Characteristics of factors influencing the functioning of circulating assets of agricultural enterprises", Finansovyj prostir, vol. 1, pp. 19—24.

6. Noga, D. G. (2013), "Circle of circulating assets of agricultural enterprises and efficiency of their use in modern conditions of management", Produktyvnist' agropromyslovogo vyrobnytva. Ekonomichni nauky, vol. 23, pp. 103—107.

7. Hudjakova, G. O. (2013), "The rational ratio of fixed and current assets of agricultural enterprises", Visnyk Hmel'nyč'kogo nacional'nogo universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 3 (2), pp. 273—276.

8. Hudjakova, G. O. (2013), "Analysis and optimization of the structure of circulating assets of agricultural enterprises", Visnyk Sums'kogo nacional'nogo agrarnogo universytetu. Serija: Ekonomika i menedzhment, vol. 12, pp. 187—194.

9. Nazarenko, O. V. (2017), "Land component of non-current assets of agrarian enterprise: domestic and foreign approach", Ekonomika ta derzhava, vol. 3, pp. 43—46.

10. Lemishko, O. O. (2019), "Land capital as an object of financial policy in the agrarian sector of the economy", Agrosvit, vol. 8, pp. 19—25.

11. Nechytajlo, V. V. (2018), "Agrarian reform in Ukraine at the end of XX — beginning of XXI century: land assets and miscalculations", Naukovi praci Kam'janec'-Podil's'kogo nacional'nogo universytetu imeni Ivana Ogijenka. Istorychni nauky, vol. 28, pp. 411—419.

12. Taranenko, L. S. (2011), "On problems of protection of rights to property and land shares of members of agricultural enterprises with the participation of agricultural advisory service", Jurydychnyj visnyk. Povitrjane i kosmichne parvo, vol. 1, pp. 71—74.

13. Kosova, T. D. and Stebljanko, I. O. (2019), "Financial policy in the agrarian sector of the economy: the European integration aspect", Molodij vchenij, vol. 4 (68), pp. 178—181.

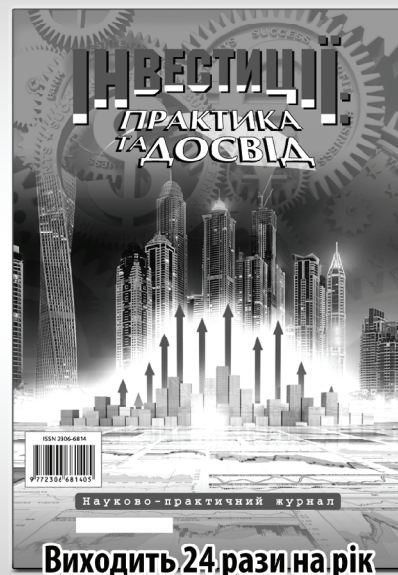
14. Cherep, O. G. and Glushenko, Ju. M. (2018), "Management of business activity of agro-industrial enterprises", Visnyk Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 4, pp. 41—46.

15. Regulation (Standard) of Accounting 30 "Biological Assets": Order of the Ministry of Finance of Ukraine from 18.11.2005 No. 790, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05> (Accessed 25 Oct 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.11.2019 р.

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Передплатний індекс: 23892

**Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІКИ
та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**